

„Az emlékezés erejével...”

Bíróságtörténeti kiállítás- és konferencia-körút

2018-2019

ADATRÖGZÍTÉS ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

Adatrögzítés és kommunikáció a bíróságokon – a mechanikus írógéptől a beszédfelismerő szoftverig –

A bíróságokon a határozatok írásba foglalása, a felekkel történő kommunikáció formája és módja lényegében nem sokat változott a XX. század elejétől egészen az 1970-es évekig.

vásárolt „Rheinmetall”, „Mercedes”, „York” és „Underwood” típusú írógépek jó szolgálatot tettek a szocialista éraban is. Bár működtetésük nehéz fizikai erőki-fejtést igényelt, akár 8-10 lapot is át tudtak ütni rajta – indigó papír segítségével – a képzett gépiró hölgyek.

Az 1970-es évek elején a modernizáció két irányba is megindult: egyrészt országos program keretében Veszprém és Csongrád megyében **szalagos-orsós magnókat** (Tesla B55, B70, B400, MK2) vezettek be kísérleti jelleggel, másrészt az ekkoriban már használt NDK-s „OPTIMA” márkájú mechanikus írógépek mellé Szegeden 25 darab „OPTIMA” 100 típusú **elektromos működtetésű elektromechanikus írógépeket** vásároltak. Az írógépeket nehezen fogadta el a bírói és a tisztviselői kar. Később persze már szinte versenyeztek érte, ami nem is csoda, hiszen az új technológia mellett a gépirónak viszonylag kevés erőt kellett kifejtenie; a billentyűk működtetése „érintés-technikával” történt a hagyományos kézi működtetésű gépek „leütés-technikája” helyett. Az elektromos írógépen készült írás írásképe egyenletesebb lett még akkor is, ha nem egyforma intenzitású volt a betűk érintése, mert a gép motorja a betűkarokat egyforma erősséggel működtette. 10-12 példányos, jól olvasható másolat volt készíthető vele. Már csak azt kellett megoldani, hogy a bíró diktálását leíró tisztviselő egy lábpedál segítségével működtethesse a magnót. Ezt házilag „barkácsolták össze” a technikusok.

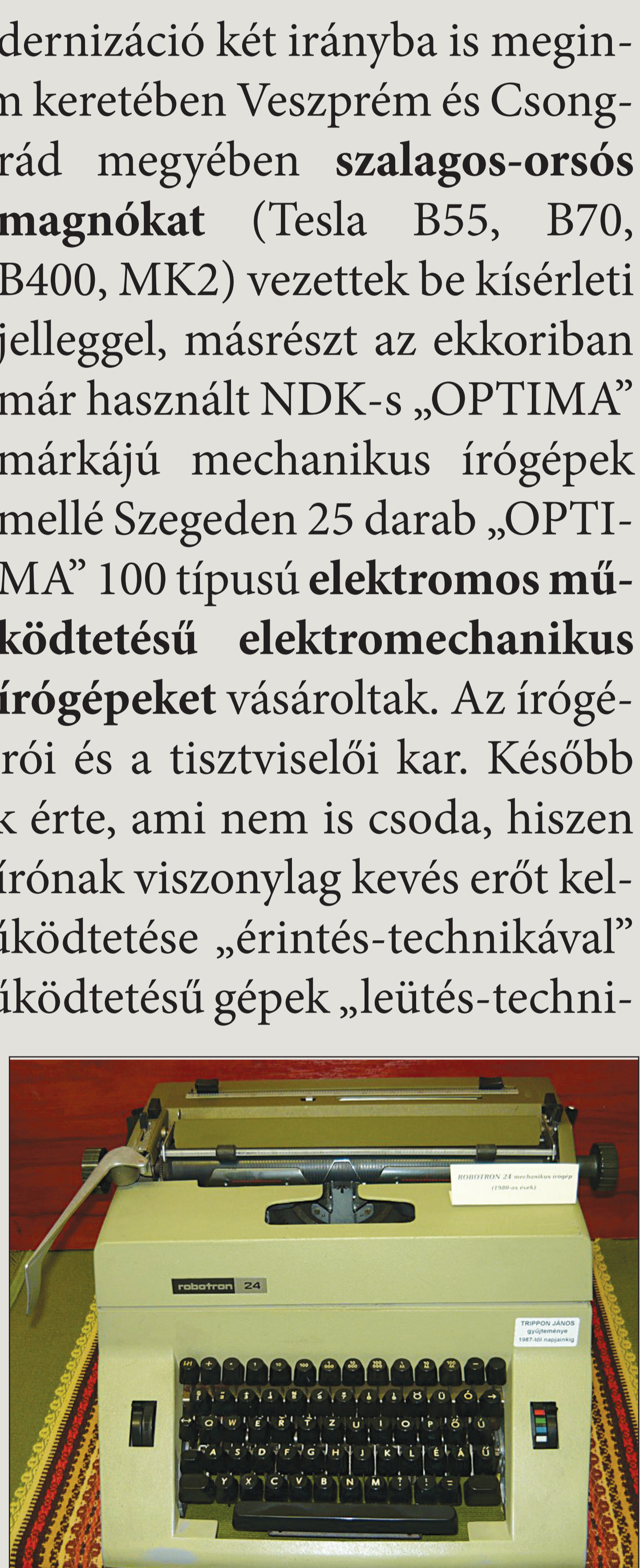
A sok ügyfeles ügyekben már a két világháború között is **stencilgép** segítette a megfelelő példányszámú irat előállítását a bíróságokon, Szegeden (tartalékként) még az 1990-es években is üzemkész állapotban volt. A stencilgépet csak az 1970-es években váltotta fel a **fénymásoló**. Ebből ekkoriban csak egy volt Szegeden, de vezetékessé telefon is sokáig csak az elnöki irodában, a bíróság gazdasági hivatalában és a polgári-büntető irodákban volt egy-egy darab. Mindezekhez viszont külön **„telefonközpont”**-ot alakítottak ki, ahol eleinte a régi filmekből jól ismert vezetékeket dugdosta a megfelelő helyre a kijelölt tisztviselő.

Telexgép is segítette a hivatalos szervekkel történő kommunikációt, de **faxgépet** ekkor még nem használtak. A fiatalabbak kedvéért: telexgéppel szöveges üzeneteket lehetett küldeni, míg fax-szal szöveges vagy képi dokumentumokat továbbíthattak. Megjegyzendő, hogy a híres-hírheft „K” vonalas telefonból mindössze egy készülék volt a megyei bíróság épületében, az is a megyei főügyész asztalán. Ne feledjük, ebben az időben a „rendes” telefonhálózat mellett külön (vonalas) hálózatot üzemeltetett a Rendőrség, a MÁV, a Posta és a Kormány.

Az **elektronikus írógép** a beépített mikroprocesszorral jutott el fejlődése csúcspontjára. Ezzel lehetővé vált, hogy az írógép memóriájában akár 1-2 oldalt is eltárolhassanak, és az így tárolt szöveget az előre programozott formában igény szerint kiirathassák,

A szegedi gyakorlat szerint a tárgyaláson elhangzottakat az eljáró bíró diktálta a **mechanikus írógépet** használó leírónak, a jegyzőkönyvet így már a tárgyalás végén átadhatták a feleknek. A határozatot szintén közvetlenül diktálta a bíró a vele egy szobában dolgozó a jegyző kisasszonynak. A két világháború között

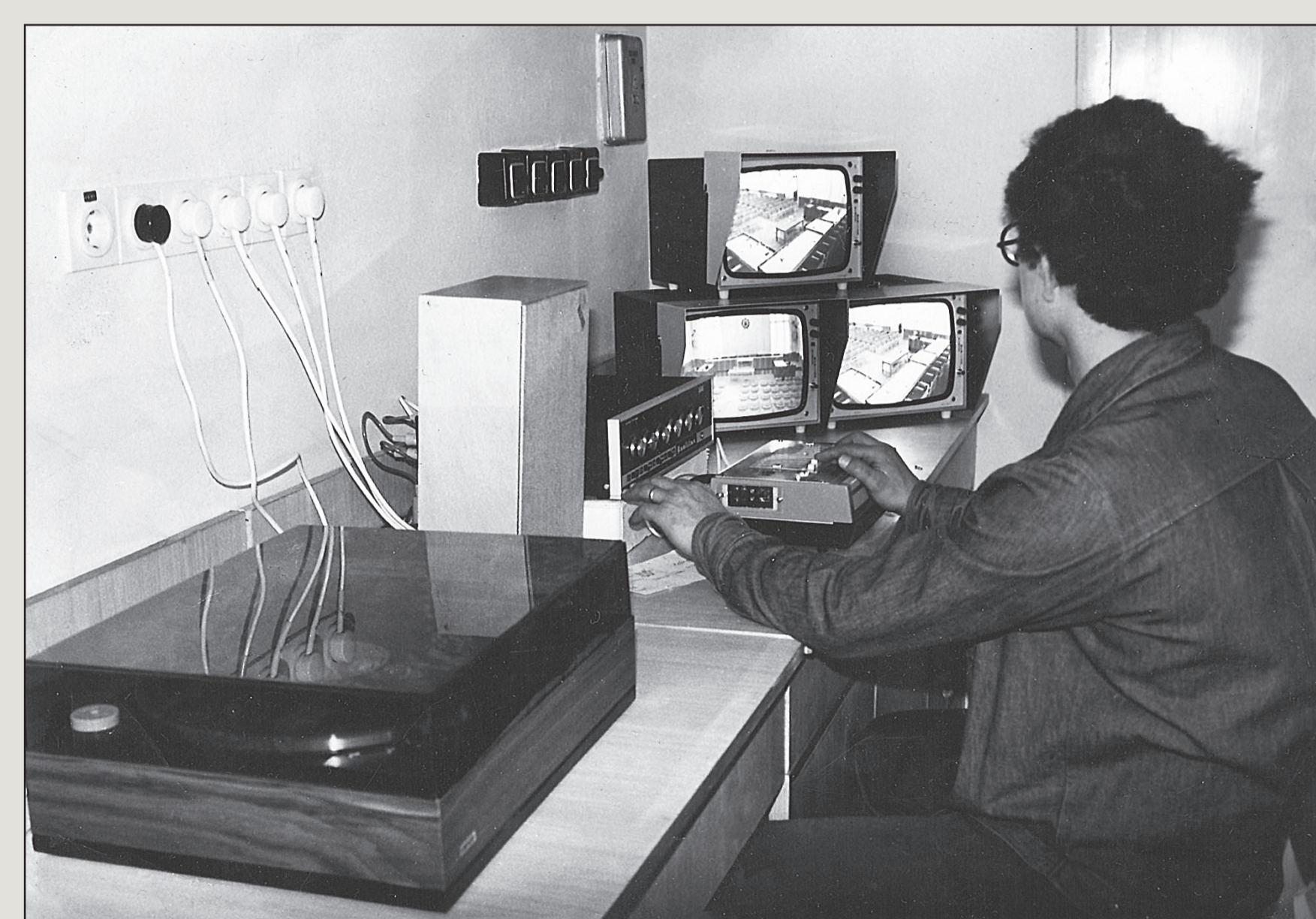
szövegrészekkel összeszerkeszthessék. Jellemző íróméchanikája a cserélhető „margarétakerék” volt, ami azonban csak maximum 3 példányig ütötte át a papírt, és sűrűn meghibásodott.

A szalagos-orsós magnókat valamikor az 1970-es évek végén váltották fel a **kazettás magnók, diktafonok** (Sanyo M21), de ezeket is még át kellett alakítani irodai használatra.

Szegeden – először az országban – már 1976-ban **zárláncú ipari TV rendszert** alakítottak ki, amellyel a két bekamerázott tárgyalóban zajló perket a megyei bíróság (törvényszék) kollektív termében nézhettek egyenes adásban az okulni vágyó egyetemi hallgatók.

Az 1990-es évek nem csak rendszer-, de technológiaváltást is jelentettek a bíróságokon. **Számítógépes hálózat** Szegeden először a Cégbíróságon alakították ki, a „PHARE” program keretében beszerzett eszközöket UNIX rendszerben üzemeltették, vagyis az **asztali terminálok** a **központi szerver** memóriáját használták, ahonnan minden éjszaka az Igazságügyi Minisztérium letöltötte és mentette a friss adatokat. 1992-ben a Szeged, Széchenyi tér 4. alatti épületben kiépült az első számítógépes hálózat, amely már minden bírói szobában elérhetővé tette az első jogszabály nyilvántartó elérését.

Gyebrovski Attila tisztviselő a Csongrád Megyei Bíróságon az 1970-es években.

Ez a rendszer még nagyon kevés jogszabály szövegét tartalmazta, inkább csak a jogszabályok egymásra hivatkozásait lehetett nyomon követni vele. Ezen felül minden városi bíróságon működött 1-1 önálló számítógép, melyen a bírósági eljárásokkal kapcsolatosan befizetett illetéket tartották nyilván. 1994-ben a Szegedi Városi Bíróságon elindult az elektronikus Büntető Lajstrom. Ez a program még csak a papíralapú lajstromkönyv adatait tudta kezelni, de már kiegészült néhány statisztikai funkcióval. „Teljesítőképességének” határát először 1996 táján érte el, amikor az ún. „Mikroker ügy” több mint 40.000 sértettjét és több mint 80.000 oldalnyi beadványát már nem lehetett rögzíteni ebben a rendszerben.

A XXI. század eleje minden képzeletet felülmúló változásokat hozott. Csak néhány éve volt még, hogy a tisztviselők – számítógépes program hiányában – elektromos írógépekkel töltötték ki a tértivevényeket és a gondnokok egyik fő feladata a diktafonok javítása és a kazetták cseréje volt, s ma már az **okos telefon** jelzésére elolvasott hivatali e-mailekre **iPad-en** vagy **laptopon** válaszolhatunk. A leveleket, határozatokat **digitális diktafonon** rögzíthetjük és az „**távolszék**” alkalmazás segítségével bárhol is közvetlenül a jegyző **tárhelyére** tölthetjük le.

A fejlődés tovább gyorsul: az **ügyfelekkel történő elektronikus kapcsolattartás, a videokonferenciák, az elnöki iratkezelő rendszer (EIR), a bírósági iratkezelő rendszer (BÍIR), az elektronikus beszédfelismerő szoftver** segítségével új szintre helyeződik a bírósági adatrögzítés és kommunikáció.

A bíróságok hirdetőtábláján ugyan ma még rajzszöggel rögzítjük a hirdetményeket, de az informatikai fejlesztésekről további, folyamatosan frissülő híreket már az Országos Bírósági Hivatal Internetes honlapján: www.birosag.hu olvashatnak az érdeklődők.

Gyebrovski Attila, a Szegedi Ítéltábla nyug. tisztviselője, bírósági tanácsos **szóbeli** visszaemlékezései alapján **elektronikusan** rögzítette és szerkesztette **Dr. Hámori Attila**, a Szegedi Ítéltábla elnökhelyettese

Grafikai szerkesztés: **Kovács Gábor**, Országos Bírósági Hivatal

Tőkéné Terhes Ildikó a Szegedi Ítéltábla tisztviselője

ORSZÁGOS
BÍRÓSÁGI HIVATAL

SZEGEDI
ÍTÉLTÁBLA